

KRUSZYĆ (21) *vb impf*

praes 1 sg kruszę (2). ◇ 2 sg kruszysz (1). ◇ 3 sg kruszy (6). ◇ 2 pl kruszycie (2). ◇ 3 pl kruszą (1). ◇ *praet* 3 sg m kruszył (2). ◇ 2 pl m pers -ście kruszyli (1). ◇ 3 pl m pers kruszyli (3). ◇ *imp* 3 sg niech kruszy (1). ◇ *part praes act* krusząc (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Rozdrabniać, drobić, łamać; *comminuere, friare Calep, Cn; confringere, frangere Cn* (19) : *Comminuo* – Krużę, drobię. *Calep* 223a, 435b.

kruszyć co (5): Ma [wężowy trunk] moc otwierającą/ ściączającą, rozpułczającą kamień w miechierzu kruszy *FalZioł* I 154d, V 84v; *RejKup* q3v; *GoślCast* 42; *CzechRozm* 169.

W przen (3) :

Zwrot: »kopije kruszyć« [w tym: o co (1), z kim (1)] = *walczyć* (3): gdyżście w tych potrzebach kopie wálze kruszyli/ y nieprzyaíciele *Coronne* fortunnie gromili. *BiałKaz* L2, L3v; *CzahTr* H.

Przen: *Niszczyć, miażdżyć, uciskać [co]* (9) : *SkarŻyw* 136; *Damci* krąg światá tego/ y lud w nim będący/ Niech ie trze wola twoiá/ kruszy duch władnący. *GrabowSet* E4v; *PAnie Boże*/ który kruszyłz woyny *LatHar* 621; [okrucieństwo tureckie] wżyítko przed łobą nie tylko pożyra/ ále też nogámi depce/ kruszy/ y wniwecz obraca. *PowodPr* 9; czemu wćifkaćie lud moy/ y twarz vboгих kruszyćie [et facies pauperum commolitis *Vulg Is* 3/15]? *SkarKaz* 351b [przekład tego samego tekstu] *SkarKazSej* 704a.

kruszyć czym (1): Tve przykazánie oczy nam zábáwia Wdźięczną rádością/ y łzczyrą wítáwia Pánie twą chwałę/ ktorey nienáruży Stárość/ co zębem łtalnym wżyítko kruszy. *SzarzRyt* A3v.

Fraza: »co mi serce kruszy« = *co mnie boli, co mnie dręczy* (1): A cóż rádźiż/ Iendrzeiu? (wżák mogę w twé wży Beśpiecznie wżyítko włóżyć/ co mi łerce kruszy) *KochFr* 64.

Szereg: »walić i kruszyć« (1): To cokolwiek pocźnie/ kończy wżyítko męźnie/ Wízelki vpor wáłac/ y krusząc potęźnie. *GrabowSet* T4v.

2. *Przywodzić do skruchy, żalu [kogo, co]* (2) : Były łłowá iego [Jezusa] iáko płomień/ dobre ku cnotom pobudzał: grześzne kruszył *SkarŻyw* 462.

Zwrot: »serce swe kruszyć« (1): Oni łłyłżąc té łłowá/ łercá łwé kruszyli *SiebRozmyśl* K3v.

Synonimy: 1. drobić, druzgać, łamać, psuć, trzeć.

Formacje współrdzenne: *kruszyć się, nakruszyć się, pokruszyć, skruszyć, skruszyć się, wykruszyć się; kruszeć; pokruszać, skruszać, wykruszać; krszyć, krszyć się.*

Cf **KRUSZĄCY**, [**KRUSZENIE**], [**KRUSZONY**], **KRUSZYKAMIEN**